

רבי ישמעאל פרק רביעי עבודה זרה. נה.

תורה אור

- [illegible]

לעזי רעט"י

מִיִּשׁ [מִיִּשׁ ט]. עֲרֹכָה
(חֶלֶק שֶׁל הַגֵּת, שָׁבוּ מִנִּיחִים
אֶת הָעֲנָבִים).
שֶׁקֶט. כְּמוֹת עֲנָבִים אוֹ
זֵיתִים, שֶׁמֶכְנִיסִים בְּבֵת אַחַת
בְּגֵת אוֹ בְּבֵית-הַבַּד.

מוסף רש"י

[illegible]

לִּוּקָחִין גַּת בַּעֲוֹנָהּ. אַע"פ שְׁנוּטֵל צִדּוֹ וְזוֹתָן נִתְּפוּחַ אֵינּוּ נֶעֱשֶׂה י"ו נֶסֶךְ עַד שֶׁיֵּרָד לְצוּר כֶּךָ (ב) הַגִּירָסָא וְיֵשׁ סְפָרִים שְׁגוּרִסִין שְׁאֵינּוּ וְהוּא סִפָּא פִּירוּשׁ דְּרִישָׁא אֲבָל אוֹתָן סְפָרִים שְׁגוּרִסִין וְאֵינּוּ צוּר"ו וְא"כ נִשְׁמַע דִּין אַחֵר שֶׁאִפ"י נֶגַע עוֹבֵד כּוֹכְבִּים צְקִילוֹת הַמּוֹשֵׁךְ

יִאסֹּף אֶסֶף כָּל מַעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה נָאִם ה' אֶסֶף אֶדָם וּבִהְמָה אֶסֶף עֹוֹף הַשָּׁמַיִם וּדְגֵי הַיָּם וְהַמְכַשְׁלוֹת אֶת הָרִשְׁעִים [וְגו'] וְכִי מִפְּנֵי שֶׁהָרִשְׁעִים נִכְשָׁלִים בָּהֶן יֵאָבְדֻם מִן הָעוֹלָם וְהוּלָא לֹאדָם הֵן עֹוֹבְדִין ²וְהִכְרַתִּי אֶת הָאֲדָם מִמַּעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה [וְגו'] שָׁאֵל אֲגִרִיפֶס שֶׁר צָבָא אֶת ר"ג כְּתִיב בְּתוֹרַתְכֶם ³כִּי ה' אֱלֹהֶיךָ אִשׁ אֵכֶלָה הוּא אֶל קָנָא כְּלוּם מִתְקַנָּא אֵלָא חֲכָם בְּבַחֲכֶם וּגְבוּר בְּגְבוּר וְעִשִׂיר בְּעִשִׂיר אָמַר לוֹ אֲמִשּׁוּל לָךְ מִשָּׁל לְמַה"ד לֹאדָם שֶׁנִּשְׁאָא אִישָׁה עַל אִשְׁתּוֹ חֲשׁוּבָה מִמֶּנָּה אִין מִתְקַנָּאָה בִּבְהָ פְחוּתָה מִמֶּנָּה מִתְקַנָּאָה בַּה א"ל זִוְנִין לְרַע לְבִי וְלָכֵךְ יָדַע דְּעִבּוּדָת כּוֹכְבִים לִית בִּבְהָ מִשְׁשָׁא וְהָא קַחוּנִין גְּבֵרֵי דְאִזְלִי כִי מִתְבְּרִי וְיֹאמְרוּ כִי מִצְמַדִּי מ"ט אָמַר לוֹ אֲמִשּׁוּל לָךְ מִשָּׁל לְמַה"ד לֹאדָם נֶאֱמַן שְׁהִיָּה בְּעִיר וְכָל בְּנֵי עִירוֹ הֵיוּ מִפְקִידִין אֲצִלוֹ שְׁלֹא בְּעֵדִים וְכֹא אֲדָם אֶחָד וְהִפְקִיד לוֹ בְּעֵדִים פַּעַם אֶחָד שִׁכַּח וְהִפְקִיד אֲצִלוֹ שְׁלֹא בְּעֵדִים אָמְרָה לוֹ אִשְׁתּוֹ בּוֹיָא וּנְכַפְרָנוּ אָמַר לָהּ וְכִי מִפְּנֵי שֶׁשְׁטוּמָה זֶה עֲשֵׂה שְׁלֹא כְּהוּגֵן אֲנִי נֶאֱבַד אֶת אֲמוּנָתִינוּ אֶף כִּכְךָ יִסּוּרִין בִּשְׁעָה שֶׁמִּשְׁשָׁרְגִין אוֹתָן עַל הָאֲדָם מִשְׁבִּיעִין אוֹתָן שְׁלֹא תִלְכוּ אֵלָא בְּיוֹם פְּלוּנִי וְלֹא תִצְאוּ אֵלָא בְּיוֹם פְּלוּנִי וּבִשְׁעָה פְּלוּנִית וְעַל יְדֵי פְּלוּנִי וְעַל יְדֵי סֵם פְּלוּנִי כִּיּוֹן שְׁהִיָּע זִמְנֵן לְצַאת הֵלֵךְ זֶה לְבֵית עֲבוּדָת כּוֹכְבִים

אמאי אַלטרירך למיתני אע"פ שנוטען
צידו וותון לתפוח הא מסיפא שענין
יותר שאינו נעשה יין נסך כלל עד
סירד לצור ו"ל דלא זו אף זו קתני
א"נ תנא ד" סיפא גלגלי רישא דלא
מימא דנתינה לתפוח כשהכל נלפף
אל התפוח הוי כאילו ירד לצור קמ"ל
סיפא דירד לצור דוקא: ירד לצור
מה שבבור אמור. פ"ה אס נגע זו
עוצר כוכבים אחרי כן משמע ממור
פירוש דר"ל והשאר מותר ואפי' יגע
זו עוצר כוכבים וכן נראה דתימא
דקתני סיפא דרומי דרישא דנתינה
לתפוח מיירי בנגיעה אף מותר דסיפא
מיירי בנגיעה אבל אין לפרש דר"ל
והשאר מותר שאינו נאסר כשנגע
העוצר כוכבים כמה שבצור ע"י נזק
אבל ודאי אס נגע העוצר כוכבים הוי
אסור במגע עוצר כוכבים דשפיר
הוי קרוי יין כיון שנתן אל כל התפוח
דא"כ ב' מקשה מינה בזמ' לרב הונא
לאמר כיון שהתחיל לימשך עושה יין
נסך לישיני ליה דרב הונא איירי במגע
עוצר כוכבים דמתני' נמי הכא אסרה
דלא שריא השאר אלא ע"י נזק וכ"ת
דמקשי מ"מ שפיר דסקיף אהא דשמע'
ליה לרב הונא דלית ליה צ"כ (לקמן
עב.) דלנוק חצור מתמיהת משמע
דנזק אינו חצור מדקא שרי השאר
שבגת דא"כ הוה ליה לתלמודא לאתוי'
מלמיה דרב הונא דלקמן כיון דמכא
דהיא פריך לן נראה כפי' רש"י
דמיירי מתניתין דהשאר מותר אף
בנגיעת עוצר כוכבים והשתא ניחא
דליכא לשנויי בגמ' דמתניתין לא מיירי
בנגיעת עוצר כוכבים ורב הונא איירי
במגע עוצר כוכבים דע"כ מתני' נמי
מיירי במגע עוצר כוכבים כדפרישית
ור"י פ' דרואי מיירי במתני' בנזק
נמי ואשמעינן שהשאר אינו נאסר
מטעם נזק מדקאמר עלה בגמרא לא
שו אלא אלא החצור גרונתי לגת פ'
זו מותר שאינו נאסר מטעם ע"י
בר נזק ופריך גרונתי גופה בזמאי

פ"י מה שצדור אסור אף בלא נגיעת עובד כוכבים מטעם כמו של נכח דריכתו בזה נמשך היין ויורד לצור והשאר מותר שאינו נאסר שבת: **והשאר מותר.** פ"י אף בשמיה כפ"ה אבל הר"ר שמעיה אבל בשמיה מיהא אסור וכן ברישא לוקחים גת בעוטה כו' אע"פ שאין לוקחין משמעת דמותר אף בשמיה ועוד דבגמ' כי פריך לרב אמתיה אקמר ואי פריך דמותר להוכיח רב הונא אי נסך דמשמע אף בשמיה דוקא כדלקמן (דף נז.) בגמ' לכך נראה לפרש כפ"י רש"י (ז) יגבז ושל עץ רבי אומר יגבז וחס"א יקלוף הופת ואיכא דאמר לילוקחים גת בעוטה ויש לומר דהתם איירי למשנה אחרונה דק"ל אשונה כהן למשנה אחרונה אלא יחא ליה לנמינר מתנייתין בלא דרך עובד כוכבים בנת. פ"ה ומשום גרס טומאה ליכא דמשעה שדרך בהן ר' וכן נראה לר"י דאין לפרש דורכין בתחלת דריכה ומטעם שנטמא הכל כיון שנטמא הכל בזה שנטמא לכל ועוד כפ"י דצדור דריכה אקמר ואיכא דהוא שכלכו עליו דריכה שמי נראה אבל לא הלכו עליון שמי ועמד לא:

אז

אסוף אסף. כלומר האכלה את הכל בתמיה: **אסף אדם** ו**צמחה** ו**המכשלות את הרשעים.** כל דברים שהרשעים נכשלין בהן: **והכרתי את האדם.** בתמיה. שהרי אף לאדם הן עוזדין: **אגריפס** **שר צבא.** עוזד כוכבים היה ממונה על ראשי גייסות וציני אגריפס המלך היה:

אין מסקנה זה. אשמו הראשונה
אינה מקפדת [כל כן] לשנות את
בעלה [אבל אם פחותה ממנה מתקנה
ומקפדת עליו לשנאתו] וזוין. ישראל
היה: דאזני כזי מסביר פסחים
ההולילין לעבודת כוכבים שנמסרין
איצריהן מחמת חולין וחוזרין באצרי
מאומדים: רעים בשליחותן. שמיסרים
אלה הגוף: שהולילין בדברים. מניחן
לנעוטה: ברתני גם נעוטה.
שבעטה ודרכה עוזב כוכבים: שהוא
נוטל. עניים מתוך יין בעדשים של גת
שקורין מיי"ש. ונוטל לפסח. אסיפת
גל הנביא שמתח הקורה קרי מפוח
ובלע"ז ש"ק. וקסבר תנא דידן לא הוי
יין נכך עד שירד לבור: מה שצבור
אסור. אם נגע בו העובד כוכבים
אחרי כן. בור היו עושין לפני הבת
והכלי נתון שם לקבל היין ויש שטחין
הבור בעד היין משתמר דתכור
ואינו מסיר טפה והוא בור קרי' א
דורחין עם העובד כוכבים בגמ'. ולא
אמרין משתכר באיסורי הנאה הוא
לפילו בשתיה סבר האי תנא דשרי
כל זמן שלא ירד לבור ומשום גורם
טומאה ליכא שמשעה שדך בהן
העובד כוכבים מעט נטמאו * ומשום
מסייע די עוברי עברה ליכא
שהעובד כוכבים לא נטמאו על קי:
אבל

אמרו יסורין דין הוא שלא נצא וחזורין ואומרים וכי
שלא כהוגן אנו נאבד שבועתנו והיינו דא"ר יוחנן מא
ונאמנים רעים בשליחותן ונאמנים בשבועתן א"ל רבא ב
האיכא בית עבודת כוכבים באתרין דכי מצטרך עלמ
בחלמא ואמר להו שחטו לי גברא ואייתי מטרא
ממטרא א"ל השתא ^אהוי שכיבנא לא אמרי לבו
ממאי דכתיב ^אאשר חלק ה' אליהך אותם לכל הנ
בדברים כדי לטורדן מן העולם והיינו דאמר רי
^אם ללצים הוא יליץ ולענוים יתן חן ^בבא לטמא
מסייעין אותו: **מתני'** לוקחין גת בעוטה מן הע
פי שהוא נוטל בידו ונותן לתפוח ^א ואינו עושה יי
ירד לבור מה שבבור אסור והשאר מותר: דורכין ע

ממתסרת ומשני בנזק אלמא מתני' נמי מיירי בנזק כדפרישית ורשב"א
עושד כוכבים דגורי' ביה רבנן כדאמרין לקמן בפ"ב (דף ע"ג:) וה"ל
וממכרו כיון שאינו עדיין יין וגם אינו נאסר לא במגע ולא בנזק כדפ"ק
מותר בהנאה דלינו נעשה יין נסך ליאסר בהנאה עד שירד לבו
שפוטל כו' ואינו חשוב כאיסורי האינו והשקה הר"ר אלחנן מרדכי
ההוא לישי' לא דלמותר דמנמי' היינו בנזק וכי קאמר רב הונא ב' הונא
ב' בהנאה הא לקמן נמי קאמר בן מינוק בן יומו עושה יין נסך ויהי'
ויהא דלמרינן בפ"ב (לקמן דף ע"ד:) גבי גת של אבן שזפתה עובד כוכבים
דוקא וזפתה אכל דרך בה לא סגי לה בניגוב ואמאי הא קתני הכא
כוחותיה ובי פריך התם ממתינין אברייתא הוה מצי לשנויי דלא למשה
בבבב' דברייתא בדרך בה ולאקומי מריווי' למשנה אחרונה: **דורבין ע"פ**
עובד כוכבים מעט נטמאן משום פירושא שדורבין אבא דריכה דריכה
גמא' טמאה דל"כ ישרא' השועה פירומי' כטומא' אמאי לא דורבין עממא
נמשע בירושלמי דקמי' דורבין ע"פ העובד כוכבים גמא דלא דלא אמרינן
אמרין

מסורת הש"ס

(א) [שבת קנב:], (ב) שבת קד. יומא לח: מנחות כט.; (ג) [השני באבות פ"ב מ"ח], (ד) רישא לגלויי סיפא כז"ל. [ל"ס],

גליון הש"ס

רש"י ד"ה מה שבבור
בו' דורכין עם וכו'
ומשום מסייע ידי
עובדי עבירה. עין מג"א
סימן שמו ס"ק ד:

הגהות הב"ח

(א) במשנה וזמן לתפוח
(ואינו) תו"מ וי"ב ס"א
אינו בלא וי"ו ובס"א גרסי
שאינו כמ"ן ועין בתוס':
(ב) תוס' ד"ה לוקחין וכו'
כן הוא הגי': (א) ד"ה
והשאר וכו' עוספתה עובד
כוכביס מנבחה והיא
טהורה ושל עץ ר' אומר:

רבינו חננאל

ואתוה עבדות כוכבים' ו
שפרה א"ל מישל למלך
שחשדוה עליו ערל ששחת
להחמיתה התיים ששחת
ולא המתיים' כו ועוד
שאלו אנדספ' ש' כבא
כ' א"ל יודו לר' עקיבא
לבי ולבן יודו ש' עבדות
כוכבים א"ל כה משה ווא
ינזן ידאולו כה שבורן
החורזן שלימים' א"ל
שול לאדם נאמן שהיה
אצלו ויהי הכל מקפידן
אצלו שלא כעדים בא
חזר ואלא היה מקפיד
אצלו כעדים אמר לו
אצלו ואלא כעדים עטלו
אצלו שחב ההפקיד אצלו
אצלו כעדים אמר לו
אשתו נכפרנו שוטה' ו
אשה שבטיל שוטה' ו
שעושה שלא כהונן נאבד
א' אמתותן כ' ההלחים
שעל בני אדם כבשה
שמשתחוללן כעדים משיעין
אזון כבשו ערל משיעין
פלוגי ויצאו כיום פלוגי
עוד ירי ס' פלוגי ויכון
שגועי זמנ' לצאת לך
וז' לעבדות כוכבים' דין
הוא שלא יצאו החללים
א"ל מפני שוטה' ו
שעשה שלא כהונן ועבור
ש'שעוועתו והיינו דאמנסי
חללים' ערים ואומנסי
ערים' בשליוחונ' ואומנסי
כ'שעוועת' א"ל כ' רב רב
יצאך לרב יתודה עבדות
כוכבים א"ל באחורין יו
מצטרין עלמ' למטרא
ימיתוה בחלמ' קטולו' לי
גברא' שחטו' לר' גברא
וא"ל מטרא' א"ל השטא
איכ' שכיבנא בא' אמינא
לכו ואל' מילתא חסר' חמך
רב' אמ' דהיה אשר ידעו
ה' אלהיך' אותם לכל
העמים' מלמד שהחללים
ברברים' שמארי' כ' ש'
מש' בעבדות' כוכבים
א"ל ש'טורדן כ'ס' העולם
א"ל יטעו' אתחרינו' והיינו
א"ל ריש' לקיש' אמ'
דבתי' א"ל ללצח' כ'ס'
ליץ' ולענוס' יתן' חן' בא
לגטמ' מפתחין' לר' א'
לגטמ' מפתחין' אותן' שגמ'
לגטמ' מפתחין' אותן' שגמ'